

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Yburg College
VWO

Plaats : Amsterdam
BRIN nummer : 28DH|C1
BRIN nummer : 28DH|00|VWO
Onderzoeksnummer : 278369
Datum onderzoek : 25 september 2014
Datum vaststelling : 12 januari 2015

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 25 september 2014 een onderzoek uitgevoerd op het IJburg College, afdeling vwo, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling en over de naleving van wet- en regelgeving.

Het IJburg College is een zogenaamde vernieuwingsschool, waarbij de missie is de leerling zoveel mogelijk te laten leren binnen de leergemeenschap over zichzelf en de wereld om zich heen. Binnen het onderwijsconcept van het IJburg College worden heldere ambitieuze doelen, echte opdrachten in werkelijkheid, trots kunnen zijn, leren door reflectie en tonen van het leerproces als belangrijke pijlers benoemd. Het IJburg College heeft de afgelopen acht schooljaren een enorme groei doorgemaakt van 68 leerlingen in één locatie naar 1400 leerlingen op twee locaties. De school is opgesplitst in kleinere leergemeenschappen, zogenaamde deelscholen. De onderbouw vwo is verdeeld over meerdere onderbouwdeelscholen, waarbij deels in heterogene groepen (vmbo-b/k/t, havo, vwo) gewerkt wordt. De bovenbouw vwo zit in deelschool bovenbouw havo/vwo, ook wel IJburg Academie genoemd.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

Wij hebben voor de afdeling een risicoanalyse uitgevoerd. Uit deze analyse kwam naar voren dat de opbrengsten op de afdeling vwo onvoldoende zijn. Uit deze analyse kwam tevens naar voren dat er mogelijk tekortkomingen zijn op het gebied van de kwaliteit van het onderwijsproces en de naleving van wet- en regelgeving.

Op 17 december 2013 hebben wij de uitkomsten van deze risicoanalyse met het bevoegd gezag besproken. Naar aanleiding van dit gesprek is besloten een onderzoek uit te voeren.

Toezichtshistorie

Eind 2012 is de afdeling vwo bezocht en heeft een basisarrangement gekregen. Ten tijde van dat onderzoek waren er voor deze afdeling nog onvoldoende gegevens met betrekking tot de opbrengsten. Om deze reden stond de kwaliteitszorg centraal en dit aspect werd over het geheel genomen als voldoende beoordeeld. Toch werden er tijdens het kwaliteitsonderzoek wel enkele tekortkomingen in het onderwijsleerproces vastgesteld, zoals een

onvoldoende actieve betrokkenheid van leerlingen en onvoldoende afstemming van instructie en verwerkingsopdrachten op verschillen tussen leerlingen.

Op 29 mei 2013 heeft vervolgens een nader onderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft onder andere plaatsgevonden om vast te stellen of het 'nieuwe' waarderingskader 2013 ook scholen met een innovatief onderwijsconcept, zoals het IJburg College voldoende tot zijn recht laat komen in de beoordelingswijze van de Inspectie van het Onderwijs. Dit nader onderzoek heeft geleid tot de conclusie dat de eigen sturing van de school voldoende is en dat het dus niet nodig was om het traject van geïntensiveerd toezicht op de afdeling Havo in te vullen aan de hand van een toezichtplan met bindende afspraken. Verder werden er slechts twee onvoldoende indicatoren geconstateerd op het gebied van de onderwerpen brede vorming, opbrengstgericht werken in de les en de professionele ruimte werden geconstateerd, te weten het stimuleren van leerlingen tot het leveren van hoge prestaties en gebruik van de analyse van de prestaties bij de vormgeving van het onderwijs. Beide indicatoren zijn geen 'kernindicatoren' binnen het Waarderingskader 2013.

Onderzoeksopzet

De inspectie vormt haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld. Om het onderzoek goed te laten aansluiten bij de specifieke kenmerken van de school en de onderzochte afdeling hebben we het onderzoek aangevuld met indicatoren uit het zogenaamde aanvullende kader. Zo zijn indicatoren van aspect Afstemming toegevoegd. Deze indicatoren zijn toegevoegd omdat ze gezien de deels heterogene groepen in de havo/vwo deelschool van extra belang zijn.

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Wij hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd.
- Schoolbezoek, waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd.
- Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur, management, experts, zorgfunctionarissen en leerlingen.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven.

2. CONCLUSIES EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Een arrangement kan *basistoezicht* inhouden of juist *aangepast* toezicht inhouden. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Onze conclusie voor de afdeling vwo van het IJburg College is als volgt:
Op basis van het onderzoek kennen wij aan de afdeling een aangepast arrangement zwak toe vanwege onvoldoende opbrengsten.

Het onderwijsproces is voldoende, maar kent wel tekortkomingen te weten het efficiënt gebruik van de onderwijstijd, het effectief feedback krijgen op het leerproces en de afstemming van de instructie op verschillen tussen leerlingen. De kwaliteitszorg is over het geheel genomen voldoende systematisch en planmatig, maar laat nog een tekortkoming zien als het gaat om de waarborg van de kwaliteit van schoolexamens en andere toetsinstrumenten.

De afdeling valt onder intensief toezicht. Met het bevoegd gezag hebben wij afgesproken dat de opbrengsten in het najaar van 2016 weer van voldoende niveau zijn. Hieraan voorafgaand zullen wij een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (okv) uitvoeren om na te gaan of de tekortkomingen zijn opgeheven.

Verder maken wij nadere afspraken met het bevoegd gezag over te bereiken tussenresultaten. Deze afspraken worden vastgelegd in een toezichtplan.

Wij hebben geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op de afdeling vwo van het IJburg College. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen in onderlinge samenhang toe.

3.1 Algemeen beeld

De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijs op het IJburg College, afdeling vwo, op het moment van dit bezoek als zwak. De resultaten van doorstroom en eindexamen laten te wensen over; de borging van de kwaliteit van de toetsing is in de bovenbouw nog onvoldoende. Dit totaaloordeel hangt voornamelijk samen met het ontwikkelstadium waarin deze onderwijssoort zich op het IJburg College bevindt. De school bestaat pas acht jaar en maakt een stormachtige ontwikkeling door: van 68 naar bijna 1400 leerlingen. Daarbij heeft de school gekozen voor een vernieuwend onderwijsconcept, waarbij veel gedigitaliseerd lesmateriaal zelf wordt gemaakt en geen complete schoolboekmethoden worden gebruikt.

Als gevolg van deze voorgeschiedenis heeft het accent aanvankelijk meer gelegen op de ontwikkeling van nieuw lesmateriaal en is de focus minder gericht geweest op de juiste determinatie van leerlingen voor het vwo-niveau en op de specifieke kennis en vaardigheden die voor het afleggen van het centraal schriftelijk eindexamen zijn vereist. De school is haar focus nu aan het verleggen naar een betere determinatie en naar meer examengerichtheid in de examenklassen. De daarbij behorende kwaliteit van de toetsen voor de leerlingen op vwo-niveau is niet op niveau: inhoud en normering zijn onvoldoende gecheckt door collega's van binnen en buiten de school. Naar alle waarschijnlijkheid verklaart dit het nog te grote verschil tussen het cijfer van het schoolexamen en van het centraal examen.

3.2 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel staan de indicatoren die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.				•	
1.2.5	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding vwo.					•
1.3.5	De leerlingen van de opleiding vwo behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.	•				
1.4.5	Bij de opleiding vwo zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.		•			

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.		•		

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.			•	
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.			•	
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.		•		

De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen tussen leerlingen		1	2	3	4
8.1	De leraren gebruiken bij de vormgeving van hun onderwijs de analyse van de prestaties van de leerlingen.			•	
8.2	De leraar stemt de instructie af op verschillen tussen leerlingen.		•		
8.3	De leraar stemt de verwerking af op verschillen tussen leerlingen.			•	

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	
9.2	De school bepaalt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte is van individuele of groepen leerlingen.			•	
9.4	De school voert de ondersteuning planmatig uit.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.			•	
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.			•	
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.		•		

Nalevingsindicatoren 2013		ja	nee
N1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de onderzochte onderdelen (WVO, art. 24c en 24a).	•	
N2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de onderzochte onderdelen (art. 24c en 24 WVO).	•	
N4	Door of namens het bestuur zijn het Examenreglement en het PTA naar de inspectie gestuurd en deze documenten bevatten de onderzochte onderdelen (Eindexamenbesluit art. 31).	•	

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

Opbrengsten

Op het moment van dit bezoek zijn net de gemiddelde eindexamencijfers van 2014 per school en per onderwijssoort bekend. De vwo-examenkandidaten van het IJburg College hebben daarbij in totaal een cijfer behaald dat overeenkomt met het landelijk gemiddelde (6,4). Dit is een duidelijke stijging ten opzichte van voorafgaande twee examenjaren (6,1 en 5,5). Het verschil met het veel hoger liggende schoolexamencijfer blijft echter te groot: gemiddeld 0,67, terwijl de inspectie 0,5 als norm hanteert. Daarbij komt dat de doorstroming in de bovenbouw nog niet soepel verloopt. Een te groot deel van de leerlingen van wie in leerjaar 3 de verwachting was dat zij het vwo-diploma zouden halen, stroomde af naar het havo-niveau. Op deze laatste constatering heeft de school inmiddels adequaat gereageerd. Met genormeerde toetsen en preciezere analyses heeft zij de determinatie in leerjaar 2 en 3 aangescherpt. Uit de gesprekken blijkt dat de experts in de vwo bovenbouw in een aantal gevallen het programma van toetsing en afsluiting (pta) met bijbehorende weging van de onderdelen en ook de toetsen van het schoolexamen in hun eentje opstellen. Over de normering is niet in alle gevallen overleg met collega's van binnen of buiten de school. Volgens de inspectie verklaart dit in belangrijke mate het te hoge schoolexamencijfer. Daarmee fungeert dit cijfer ook onvoldoende als 'voorspeller' van de uitkomst van het schriftelijk eindexamen voor het vwo. Overigens is de schoolleiding van mening dat de cijfers van de schriftelijke eindexamens mede aan de lage kant zijn, omdat de meeste leerlingen in meer vakken examen hebben gedaan dan volgens hun profiel strikt noodzakelijk was.

Onderwijsproces

Een van de sterke punten van het IJburg College is dat de school het onderwijsaanbod probeert te laten aansluiten bij de vereiste beroepsvaardigheden van de 21ste eeuw. Daartoe werken de leerlingen voornamelijk met computers en wordt veel moeite gedaan om het leren vanuit realistische opdrachten te initiëren. Het leerlingenwerk leidt niet alleen tot schriftelijke producten, maar ook tot mondelinge en filmische presentaties. In toenemende mate wordt via coachgesprekken en rubrics aan de leerling voorgelegd te reflecteren op het bereikte leerniveau. Het specifieke onderwijsconcept van het IJburg College heeft in de afgelopen twee schooljaren een zichtbare ontwikkeling doorgemaakt, naar een concept dat veel meer *staat*. Toch lekt er bij een te groot deel van de lessen – met name vanaf leerjaar 3 - onderwijstijd weg. Het duidelijkst is dit te zien in de lessen, waarin de leeractiviteiten te traag op gang komen en het aantal pauzes, het aantal

werkmomenten overstijgt. Mogelijk kan het verder expliciteren van de leerdoelen per les helpen de onderwijstijd efficiënter te gebruiken. Deze doelgerichtheid is in de meeste lessen wel aanwezig, maar vaak impliciet.

Het is de inspectie verder opgevallen met hoeveel enthousiasme de meeste experts op het IJburg College de leerlingen uitleg en instructie geven. Dat enthousiasme werkt aanstekelijk en maakt dat de meeste leerlingen actief betrokken zijn bij het aangedragen lesonderwerp. Op dit punt is er wat weinig aandacht voor de verschillen tussen leerlingen. Verschillen tussen leerlingen in de klassen worden nu verkleind door – voor een deel van de vakken in de bovenbouw – de leerstof in homogene groepen aan te bieden. Verder kent het onderwijsconcept – zeker binnen de ‘academie’ – een grote mate van zelfsturing. Daarbij is van belang dat leerlingen regelmatig feedback krijgen op hun leeractiviteiten en producten. Ondanks de niet te grote klassen en de langere lesduur dan op andere scholen, lukt het leraren nog onvoldoende om alle leerlingen adequate feedback te geven. Leerlingen geven aan dat de experts daarbij ook ‘strenger’ mogen zijn wat betreft hun verwachtingen van de leerprestaties. De schoolleiding ontwikkelt momenteel een leergang voor de leraren op dit punt.

Leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften kunnen – mits deze door de mentor of experts worden gesignaleerd – rekenen op goede ondersteuning op sociaal-emotioneel en gedragsmatig gebied van de zogenaamde aanspreekpunten voor leerlingen per deelschool. De zorgcoördinator bewaakt op schoolniveau dat in leerlingenbesprekingen de voortgang en ontwikkeling van de leerling wordt gevolgd en dat afspraken worden nagekomen. De school betreft de ouders steeds bij dit ontwikkelingsproces met name via het zogenaamde volgboekje. Ook op het gebied van de cognitieve ondersteuning zijn er steeds meer voorzieningen: taal en rekenen staat in de onderbouw als ‘een band’ in het rooster; rekenonderwijs staat geprogrammeerd voor de bufferweken in de bovenbouw. Voor het relatief grote aantal leerlingen met een dyslexieverklaring werkt de school volgens een vastgesteld protocol en verleent zij – waar nodig – extra ondersteuning. Nu duidelijk is geworden wat de vereiste referentieniveaus op het gebied van taal in concreto betekenen, zou opnieuw kunnen worden bekeken welke bijdrage – niet alleen vanuit Nederlands – maar ook de andere vakken aan het behalen van deze niveaus kan worden geleverd. Hiermee zou het taalbeleid kunnen worden verbreed.

Kwaliteitszorg

De school werkt vanuit een duidelijke visie en door de verdeling in deelscholen wordt de uitwerking hiervan toegespitst op de specifieke

samenstelling van de leerlingenkenmerken en het expertteam. Elk team heeft een teamplan waarvan de doelstellingen regelmatig – met name in werkgroepen - aan de orde komen. Er worden verschillende instrumenten ingezet om de doelstellingen en resultaten te evalueren, zoals lesobservaties en enquêtes. Vooral de onderwijsorganisatie en het onderwijsproces staan in het centrum van de belangstelling: op dit gebied plegen schoolleiding en teams regelmatig bijstellingen en stellen zij nieuwe doelen. Op het gebied van onderzoek naar de realisatie van niet-cognitieve doelstellingen, zoals zelfsturing, samenwerkingsvaardigheden, etc. is de school één van de voorlopers. In het kader van de cognitieve opbrengsten maakt de schoolleiding inmiddels prestatieafspraken met de vakgroepen en experts, de examenresultaten worden jaarlijks geëvalueerd en de verbeterplannen bijgesteld.

De inspectie maakt zich overigens nog wel zorgen over de borging van de kwaliteit van schoolexamens en andere toetsinstrumenten binnen de verschillende vakgroepen voor de vwo-opleiding. De schoolleiding geeft aan hierover een beleid te hebben vastgesteld, maar dit wordt door de experts nog onvoldoende eenduidig uitgevoerd. Weliswaar liggen er voor alle vakken inmiddels leerlijnen en daarbij gezocht of ontwikkeld materiaal en is men in de onderbouw gestart met de analyse van toetsen op verschillende niveaus door middel van OBIT, maar is de bewaking van de kwaliteit van de toetsing met name in de bovenbouw nog niet eenduidig. Op dit moment komen de toetsen in de vakgroepen van de bovenbouw nog op te uiteenlopende wijze tot stand en er waren ten tijde van het onderzoek naar kwaliteitsverbetering nog enkele experts die aangaven voor het overgrote deel als enige verantwoordelijk te zijn voor het opstellen van schoolexamens. Daarbij wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de schoolleiding reeds in een eerder stadium heeft aangedragen om - bij afwezigheid van vakgenoten binnen de school - ook buiten de school vakcollega's te benaderen om te komen tot een waarborg van deze toetskwaliteit. Het grote aantal nieuwe experts dat inmiddels in verband met de groei van de school is aangesteld, kan versterkend werken bij deze waarborg, omdat nagenoeg geen expert meer een eenmansvakgroep zal vormen. Dit neemt niet weg dat dit proces binnen de vwo-afdeling nog flinke sturing nodig heeft.